

Onderzoeksrapport Fairwork

Hanna Stuit

10-12-2021

Sociale mobiliteit en integratie van Roemeense migranten in Nederland: de rol van *brokers* in Facebook groepen.

1. Inleiding en onderzoeksvragen

In 2013 waren er in Nederland ongeveer vierduizend Roemeense migranten werkzaam¹. Sinds het verplichte werkvisa in 2014 kwam te vervallen is het aantal Roemenen in Nederland sterk gestegen, met in medio 2021 ongeveer 39.000 (CBS 2021).² Roemenië heeft gemiddeld het laagste netto-inkomen in heel Europa. Het is daarom voor veel Roemenen aantrekkelijk, of zelfs noodzakelijk, om in het buitenland te werken. De omstandigheden waarin Roemeense arbeidsmigranten in Nederland wonen en werken zijn regelmatig onderwerp van maatschappelijk debat. Omdat werkgevers naast het werk vaak ook de huisvesting verzorgen, komt het veelvuldig voor dat mensen op straat komen te staan wanneer het contract met de werkgever eindigt. Deze ongelijke machtsverhoudingen leiden behalve tot preciaire woonsituaties regelmatig ook tot preciaire werkomstandigheden.

Om deze problematiek op te lossen heeft het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten van de Rijksoverheid een rapport³ gepubliceerd waarin het concrete aanbevelingen doet om misstanden rondom woon- en werksituaties onder arbeidsmigranten tegen te gaan. Dit advies richt zich vooral op het creëren van beter overheidsbeleid. Strenge wet- en regelgeving voor werkgevers zijn uiteraard van groot belang voor het verbeteren van de positie van arbeidsmigranten in Nederland. Echter, wat ik hier miste, en wat ik met mijn thesis heb geprobeerd uiteen te zetten, is hoe Roemeense migranten zélf manieren vinden om hun situatie te verbeteren. Een dergelijke invalshoek doet recht aan de *agency* die migranten hebben, ondanks hun soms preciaire posities. Tijdens mijn onderzoek, dat plaatsvond tijdens de lockdown, onderzocht ik hoe een Facebookgroep door deze groep wordt gebruikt om relevante informatie

¹ <https://www.scp.nl/binaries/scp/documenten/publicaties/2015/11/18/roemeense-migranten/Roemeense+migranten.pdf>

² <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/83518NED/table>

³ <https://open.overheid.nl/repository/ronl-404846f9-9f80-400f-90c3-0c9a8b0fd036/1/pdf/Geen%20tweederangsburgers-Interactief.pdf>

met elkaar uit te wisselen. Via welke kanalen wisselen zij informatie uit op het gebied van wonen en werken in Nederland? Wat laat dit zien over hoe Roemeense migranten in Nederland hun weg vinden?

Tijdens mijn onderzoek heb ik gekeken naar de activiteiten van informele bemiddelaars in Facebookgroepen, en op welke manier deze online gemeenschap nieuwkomers helpt navigeren in de Nederlandse samenleving. Specifiek heb ik de volgende vragen beantwoord:

- 1) How do Romanian migrants strategize for social mobility?;
- 2) How do they experience belonging in the Netherlands? And;
3. What is the role of brokerage in Facebook groups in this process?

2. Onderzoeksstrategie

In mijn onderzoek keek ik naar de uitwisseling van informatie in Facebookgroepen voor Roemenen in Nederland. Ik heb gekeken naar wat voor type informatie gedeeld wordt via Facebook groepen, door wie, en wat dit laat zien over de manier waarop Roemeense arbeidsmigranten in Nederland aan informatie en relevante connecties komen. Ik interviewde Roemeense migranten die recentelijk naar Nederland gekomen zijn en de bemiddelaars die actief waren in de Facebookgroep. Daarnaast heb ik de interacties op de Facebookgroep geobserveerd, waarbij ik in het bijzonder keek naar de vragen die gesteld werden door nieuwkomers en naar de bijdragen van informele bemiddelaars.

3. Onderzoeksresultaten

3.1. Facebook als bemiddelingsplatform en bron van informatie

Gedurende mijn onderzoek kwam ik erachter dat Facebookgroepen worden gebruikt als bemiddelingsplatform voor het verkrijgen van werk, huisvesting, transport en andere informatie over wonen en werken in Nederland. Roemenen die al langer in Nederland zijn helpen nieuwkomers met het beantwoorden van vragen en het delen van belangrijke informatie in het Roemeens. Roemeense migranten die in Nederland werken spreken soms geen Engels of Nederlands en weten daardoor niet hoe (of dat) ze bij instanties of overheidsinstellingen terecht kunnen wanneer zij een probleem hebben op het gebied van werk, huisvesting en administratieve zaken zoals belastingaangifte doen. Voorbeelden zijn wanhopige berichten van Roemeense arbeidsmigranten die op straat komen te staan en zonder baan zitten, en vragen om hulp bij werk

of huisvesting. Ook uitzendbureaus worden regelmatig besproken op het platform. Mensen vragen bijvoorbeeld of een bepaald uitzendbureau te vertrouwen is. Op deze manier, fungeert de Facebookgroep als een laagdrempelig platform voor het uitwisselen van informatie in een ‘vertrouwelijke’, Roemeense omgeving. Dit wil niet zeggen dat het platform per definitie betrouwbaar is. Aangetrokken door mensen in wanhopige situaties zijn ook oplichters en andere mensen met slechte intenties actief. De moderators van het platform maakten daarom lijsten met te-vertrouwen instanties en tussenpersonen gebaseerd op hun eigen netwerk binnen de Roemeense (en ook Moldavische) gemeenschap.

3.2. De rol van ‘brokers’ (bemiddelaars)

Roemeense migranten die al langer in Nederland wonen spelen een belangrijke, bemiddelende rol op deze platforms. Ze blijken ze een ‘betrouwbare’, laagdrempelige bron van informatie voor migranten die net aankomen. Deze bemiddelende rol is veelal vrijwillig en onprofessioneel van aard (al zijn er ook uitzonderingen). Door bijvoorbeeld gebruik te maken van hun eigen netwerk, kunnen zij mensen die snel een baan of huis nodig hebben helpen. Daarnaast proberen zij ervoor te zorgen dat mensen niet in de val van oplichters trappen. Uit interviews en observaties bleek dat tussen bemiddelaars en andere Roemeense migranten die actief zijn in de groep een sfeer van onderling vertrouwen heerst. Oplichters en slechte werkgevers werden openbaar *geshamed*.

De bemiddelaars die ik geïnterviewd heb, gaven allemaal aan dat zij een sterke betrokkenheid voelen met de Roemeense gemeenschap in Nederland. Dit was dan ook de voornaamste reden voor hun activiteiten in de Facebookgroep. Waar voor de nieuwkomers de Facebookgroep een plek is om informatie te verzamelen, daar is deze omgeving voor informele bemiddelaars een plek waar zij (tevens) sociale status ‘verzamelen’ (verkrijgen). Uit de interviews met de bemiddelaars bleek namelijk dat zij veel trots ontleenden aan hun zelfstandigheid, en aan dat zij in een positie verkeren waarin zij anderen kunnen helpen.

Wat interessant bleek, is dat de bemiddelaars die ik sprak werkzaam zijn in Nederland als ZZP’er. Ze gaven aan dat ze veel zaken ‘zelf moesten uitzoeken’ waardoor ze snel bekend zijn geworden met hoe de Nederlandse samenleving in elkaar zit. Dit in tegenstelling tot migranten die in Nederland werken via een uitzendbureau. In Nederland wordt het zijn van zelfstandig ondernemer soms als precare beroepsvorm gezien, vanwege het gebrek aan bestaanszekerheid. In het geval van Roemeense migranten lijkt het er juist op dat zelfstandig ondernemers het beter

hebben dan mensen die via een uitzendbureau werken. Het is daarbij natuurlijk wel de vraag in hoeverre het zelfstandig ondernemer-zijn dan ook echt een 'betere' positie is, of dat het ook andere, nieuwe vormen van onzekerheid met zich meebrengt.

Aanbevelingen en toekomstig onderzoek

Mijn belangrijkste bevinding voor Fairwork is dat informele bemiddelaars van groot belang zijn voor Roemeense migranten die in Nederland aankomen. Nieuwkomers uit Roemenië lijken baat te hebben bij de vrijwillige inzet van Roemenen die al langer in Nederland wonen, zeker wanneer uitzendbureaus tekortschieten, of wanneer zij niet in staat zijn om instanties om hulp te vragen. De informele bemiddelaars spelen een belangrijke rol in het helpen navigeren van Roemeense nieuwkomers in Nederland. Met name op het gebied van administratieve zaken zoals bijvoorbeeld het invullen van belastingaangifte, maar ook bij het vinden van een betrouwbare werkgever of een woning.

Fairwork werkt al in grote mate samen met lokale gemeenschappen. Mogelijk kunnen informele tussenpersonen en bemiddelaars in de toekomst nog meer betekenen voor het verbinden van recente migranten met relevante maatschappelijke organisaties zoals Fairwork. Fairwork zou verder kunnen onderzoeken hoe zij deze Roemeense 'informele bemiddelaars' kan ondersteunen. Informele bemiddelaars lijken een belangrijke bron van informatie te zijn voor nieuwkomers. Gezien deze unieke positie kunnen zij wellicht een sleutelrol spelen voor Fairwork bij het bestrijden van misstanden en in het bereiken van een anders moeilijk-te-bereiken groep mensen.